

מסורת הש"ס

(א) [מוספתא פ"ג ה"א],
(ב) [ע"י ערוך ערך אפי' א'
א"י קלח בטוסחא אחרת
וּפִירוּשׁ יִפְהָ,] (ג) [סנהדרין
מ. ע"ש לעיל יג: מוספתא
ד"מ ספ"ב,] (ד) [חוקי הממלח
הדיבור וש"ך לעיל כה: פגעו
בהן לסטין,] (ה) [ליחא דס"א,

גליון הש"ס

גמרא העובדי כוכבים
והרועים. עין לעיל דף ד
ע"ז תוספות ד"ה ש"מ
ודף י ע"ז תוספות ד"ה
ח:ד

הגהות הב"ח

(א) גמ' תצנזו דלישרו
שמתיהו: (ב) רש"י ד"ה
ורבנן דקסבר: (ג) תוס'
ד"ה גירדנא וכו' דלטייא
כלומר כ"ל ומינת קללה
נמחק: (ד) ד"ה והרועים
וכו' דלמירבי ביה השבת
גופו: (ה) ד"ה לא וכו'
צפ"ק. (ו) צד צדח כ ועיין
צמ"ס המוספות לשם
צד"ה ר' יהודה:

לעזי רעט"י

אישקומ"א. קצף.

מוסף רש"י

ורועי בהמה דקה.
 ישראל, שסתמן גולנים
 שמרעים בהמתן בשדות
 אחרים (סנהדרין נז). והן
 גולנים הרי הן כעובדי
 כוכבים (לעיל יא). לא
 מעלין. אותם מן הצור
 להאילס מן המיתה
 (סנהדרין נז). אם נפלו
 לתוכה, אלא יניחם וימנעו
 (לעיל יא).

רבינו חננאל

לבי תורתא פנעו גיב
אמרו לוי הליכן אף אזולא
הרחיב להן את הדרך
ואמר להן לפומבדיתא
אמרו להם כדעתם במקום
לפניו נקח מה שמצא
שטא לבי תורתא פרישי
ועל למריתא אמרו ליה
תלמידי תורתא רמא אתא
אמר להו יציתו ליה
רומא קריתו ליה
אף אנשי שבטותא עבד
גנובתא ולא אצלחו אתו
כלחלו ובעו ושרא להו
חל מיניה ולא אתא
אפלא אריא: אמר רב
כפיה היונו דאמרי אנשי
יורגא דליטא
שחא בצדרי ליה מן
שניה: את חזי לטייא
אמרו תלמידי ר'
עקיבא אשירי ר' עקיבא
ותלמידי וטאמרי דבל
אמרו תלמידי תורהא
רמא אתא: **פ"ב** ת'
וישראל את תיכלת את
העובדת כוכבים: אסיקנא
ת' וישראל את תיכלת
בנה לש עבודת כוכבים
מפני שמגדלן בן לעבודת
כוכבים: עובד כוכבים
מילתא בן עובד כוכבים
בזמן

אין מעמידן פרק שני עבודה זרה כו.

לְנֵי תוֹרָא. מָקוֹם: סְלִמִּיּוֹת דִּיבִּרְדָּה רַמְאָה אִם. תְּלִמְדוֹ שֶׁל רַב
 יְהוֹדָה הוּא וְקָרוּ לֵיהּ רַמְאָה כְּלוּמַר מִמֶּנּוּ תְּלִמְדָה לְרַמְזוֹ. (י) לְסִטְרִין
 יִשְׂרָאֵל הֵיוּ: יִדְעִינּוּ לֵיהּ. שְׂהוּא רַמְאָה: בְּשִׁמְסִיהּ. לִפִּי שְׂהִיָּה אִדָּם
 גְּדוּל וְשִׁמְסִיָּה חִילָּל לְיִצְחִיָּה בְּשִׁמְסִיָּה: [גִּרְדְּנָא. אִוְרָג]. גִּרְדִּין דְּלֵא
 שִׁיּוּן. עֵינִי. סָתַם גִּרְדִּין אִין לֹ בִּשְׂמָה
 פִּסְמִים: גִּבְבִּי דְבָבֵל. שְׂפֻעֻו בְּרַב מִנְּסִי
 לְרִי תוֹרָאָה וְנִשְׁתַּחֲוִי בִּידֵי

לבי תורתא פגעו ביה גנבי אמרו ליה לאן קאזלט אמר להן לפומבדיתא כי ממוא לבי תורתא פריש אמרו ליה תלמידא דיהודה רמאה את אמר להו ידיעיתו ליה יהא רעוא דליהו הנהו אינשי בשמתיה אזלו עבדו גניבתא עשרין ותרתינ שניין ולא אצלחו כיון דחזו אתו כולחו תבעו ^(א) שמתיהו והוה בהו חד גירדנא דלא אתא לשרויה שמתיה אכל^א אריא היינו דאמרי אינשי גירדנא דלא טיין שתא בציר משני תא חזי מה בין גנבי בכל ולסטין דארץ ישראל: **מתני'** ^(ב) בת ישראל לא תילד את העובדת כוכבים מפני שמילדת בן לעובדת כוכבים ^(א) אבל עובדת כוכבים מילדת בת ישראל ^(ב) בת ישראל לא תניק בנה של עובדת כוכבים יאכל עובדת כוכבי' מניקה בנה של ישראל ברשותה: **גמ'** ^(א) ת"ר ^(ב) בת ישראל לא תילד את העובדת כוכבים מפני שמילדת בן לעובדת כוכבים ועובדת כוכבים לא תילד את בת ישראל מפני שחשודין על שפיכות דמים דברי רבי מאיר וחכמים אומרים ^(א) עובדת כוכבים מילדת את בת ישראל בזמן שאחרות עומדות על גבה אבל לא בינה לבינה ור"מ אומר אפי' אחרות עומדות על גבה נמי לא דוימנין דמנחא ליה ידא אפוטא וקטלא ליה ולא מתחזי כי ההיא איתתא דאמרה לחברתה מולדא יהודייתא בת מולדא יהודייתא אמרה לה ^(א) נפישין בישתא דההיא איתתא דקא משפילנא מינייהו דמא כי אופיא דנהרא ורבנן א"ל לא היא במילתא בעלמא הוא דאוקימתה: בת ישראל לא תניק: ^(א) ת"ר בת ישראל לא תניק בנה של עובדת כוכבים מפני שמוגדלת בן לעובדת כוכבים ועובדת כוכבים לא תניק את בנה של בת ישראל מפני שחשודה על שפיכות דמים דברי ר"מ וחכ"א ^(א) עובדת כוכבים מניקה

אֵת בְּנֵה שֶׁל בֵּת יִשְׂרָאֵל בִּזְמַן שֶׁאַחֲרוֹת עֹמְדוֹת עַל גִּבָּה אָבֵל לֹא בִּינוּ לִבְנֵיהֶם וּרְבֵי מֵאִיר אֹמַר אֶפִּילוּ אַחֲרוֹת עֹמְדוֹת עַל גִּבָּה נִמִּי לֹא דִּימְנִין דְּשִׁיפֵּא לִיָּה סַמָּא לִדְרָד מֵאַבְרָא' וְקִטְלָא לִיָּה וְצִרְיָא דֵּאי אֲשִׁמְעִין מִיִּלְדַּת בְּהֵיאָא קֶאֱמָרִי רַבְנָן דְּשָׂרִי דְלֹא אֲפָשֵׁר מִשּׁוּם דִּאֲחֲרוֹת רֹאוּת אוֹתָהּ אָבֵל מַנִּיקָה דִּאֲפָשֵׁר דְּשִׁיפֵּא לִיָּה סָם לִדְרָד מֵאַבְרָא' וְקִטְלָא לִיָּה אִימָא מוֹדִי לִיָּה לִרְבִּי מֵאִיר וְאִי אֲשִׁמְעִין מַנִּיקָה בְּהֵיאָא קֶאֱמָר רַבִּי מֵאִיר דֶּאֱסוֹר מִשּׁוּם דְּשִׁיפֵּא לִיָּה סָם לִדְרָד מֵאַבְרָא' וְקִטְלָא לִיָּה אָבֵל מִיִּלְדַּת דְלֹא אֲפָשֵׁר הֵיכָא דִּאֲחֲרוֹת עֹמְדוֹת עַל גִּבָּה אִימָא מוֹדִי לְהוּ לִרְבִּנָן צִרְיָא וּרְמִינְהוּ וַיְהוּדִית מִיִּלְדַּת עֹבֶדֶת כּוֹכְבִּים בִּשְׁכַר אָבֵל לֹא בַחֲנָם אֹמַר רַב יוֹסֵף וְיִשְׁכַּר שָׂרִי מִשּׁוּם אֵיבָה סַבֵּר רַב יוֹסֵף לְמִימַר אֹלּוּדִי עֹבֶדֶת כּוֹכְבִּים בִּשְׁבַתָּא בִּשְׁכַר שָׂרִי מִשּׁוּם אֵיבָה א"ל אַבְי' הִיכְלָה לְמִימַר לֹה דִּידָן דְּמִינְטְרִי שְׁבַתָּא מִחֲלָלִין עֲלֵיהֶו דִּידְכוּ דְלֹא מִינְטְרִי שְׁבַתָּא לֹא מִחֲלָלִין סַבֵּר רַב יוֹסֵף לְמִימַר אֲנוּקִי בִּשְׁכַר שָׂרִי מִשּׁוּם אֵיבָה אֹמַר לִיָּה אַבְי' הִיכְלָה לְמִימַר אִי פְנוּיָהּ הִיא בַעֲיָנָא לֹאִינְסוּבִי אִי אֵשֶׁת אִישׁ הִיא לֹא קָא מְזַדְהֶמְנָא בִּאֲפִי גִבְרָא סַבֵּר רַב יוֹסֵף לְמִימַר הָא דִּתְנִיא הָעוּבָדִי כּוֹכְבִּים וְרוּעִי בַּהֲמָה דָּקָה לֹא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין אֲסוּקִי בִּשְׁכַר שָׂרִי מִשּׁוּם אֵיבָה אֹמַר לִיָּה אַבְי' יִכּוֹל לֹמַר לוֹ קֹאִי בְרִי אֲאִיגְרָא אִי נִמִּי נִקְטָא לִי וִימָנָא לְבִי דְּוָדָר (א) תְּנִי רַבִּי אֲבָהוּ קָמִיה דְּר' יוֹחָנָן * הָעוּבָדִי כּוֹכְבִּים וְרוּעִי בַּהֲמָה דָּקָה לֹא מַעֲלִין וְלֹא

גִּירְדָנָא דָּאָא מִיִּיזֵן. פֿ"ה עֵינִי כִי סָתַם גִּירְזֵן עַם פֿינִים הוּא וּצְעָרֵן גִּרִים גִּירְדָנָא דִלְטִיָּה (ז) קִלְלָה כְּלוּמַר דִּלִּיט מְזִילָה שְׂמָא צִלְרָא מְשִׁיבָה כְּלוּמַר צִבְרָא עֵינִיזֵא אֵלֶּז עֵינִיזֵא: **עֹבְדַת** כּוֹכְבִים מְנִיקָה בְּנֵה שֶׁל יִשְׂרָאֵל בּוֹמֵן שְׂאֲחֵרוֹת עֹיֻמְדוֹת **עַל גִּבְהָ אֲבָרָא** בִּינֵוּ אֲבִינָה. פִּירוּשׁ וְאֶפְסֵלו בְּרָשׁוֹת יִשְׂרָאֵלִית דִּפְלוּגָתָא דֶּהֱקֵנָה דּוּמִיָּה דִּמְלִילָת עֵינִיזֵא וּמִילְתָּה סָתַמָּא בְּרָשׁוֹת יִשְׂרָאֵל הִיא וּפֿ"ה אִינוּ שְׂרִי אֵלֶּז בְּאֲחֵרוֹת עֹמְדוֹת עַל גִּבְהָ וּמִיָּהוּ צִיִּשְׂרָאֵל יוֹאֵל וּנְכֵס שְׂרִי דְעוּמַד עַל גִּבְיוֹ קִירָנָא צִיָּה כְּדוּמוֹכָא פִּרְקֵי רִבִּי יִשְׁמַעֲלֵא (לִקְטָן דף סה.) וְאֵס כֵּן רִירִךְ לִיזְהַר שֶׁלֹּא לְהִנִּיחַ יִשְׂרָאֵלִית הַהוּלָם חוּץ לְעִיר אֵת צִנֵּה יִחִידִי צִבִּית צִבִּית חוּץ מִיְנֵהֶם עֹבְדֵם כּוֹכְבִים אֵס אִינוּ

ישראלית צעיר יואלות ונכנסות תמיד
שם ואפ"ה מוזמן שכיבה ואילך אסור
להניחו יחיד ועל תינוק ותינוקת
שמשחק בציבת העובד כוכבים יחידים
לרפאותן הורה ר"י לאסור מכמה
עניינים שהם חשודים על שפיכות
דמים ואפילו הם גדולים קצת ימשיכו
למנוחת ירושלמי עובדת כוכבים מניקה
בנה של ישראל דכביד (שפיכה מט)
והיו מלכים אומנין ושרותיהם
מניקותני תני יונק התינוק והולך מן
העובדת כוכבים ומבזהמה טמאה
ומציזין לו חלב מ"מ ואין חוששין לא
משום שקץ ולא משום טומאה:
ורמינהו יהודית מילדת עובדת
כוכבים וכו'. והמקשה לא עלה
דעמוס להעמיד המעשה בזהם משום
דחלי טעמא מפני שמילדת בן לעובדת
כוכבים ורז יוסף אסיק לאפילו הכי
בשכר שרי משום איבה: **סבר רב**
יוסף דמימר אורזרי בשבת בשכר שרי.
חימה לרז יוסף דס"ד דשרי ולאציי
נמי דמשיני דליכא איבה משמע הא
איכא איבה דשרי הוי משום משום
איבה מילתא דליכא ציה איסורא
לאורימאל דאמרנין צפרק שמונה
שראים (שבת דף קז:) הושיט ידו למעי
בהמה ולדלדל עובר צצמעה חייב
משום עוקר דבר מגידולו דהוא מולדה
דגוזוז י"ל דהכא ציוצצת על המשצר
שכבר נעקר לצאת ח"י כיון דכלו לו
חדשיו פסקו גידוליו:
והרועים בבמה דקל. פירוש
בשלהו דאי בשל אחריס

הא אמרין בפ"ק דצ"מ (דף ה:) אין
אדם חוטא ולא לו וא"ת מאי האי
דלחמור רבנן דרועים שאינם פסולים
אלא מדרבנן וגם הם כשרים לעדות
אשה כדאימא בפס"ק דר"ה (דף כג.)
ואילו בגזלן שהם פסולי מן התורה
לכל עדות שצבורה לא חמור כולי האי
וכן מומר אכול גזילות תליאזן ללכ"ע
אמר"י הכא דאימרי' (ה) צין השבת
גופו והשבת ממנו דחייב להעלות
ואסור להוריד ואור"י דהיא הנותנת
משום ללא פקילי' אלא דרבנן עשו
חכמים חזוק כדי שיתנו לב לשון וצ"ד
היו ^ס מכין ועונשין שלא מה"ט:
פ' מע"ק ואפי' לר"מ דאמר (נ) בפ"ק
(דף ג.) לעודד כוכבים צמניה:
ולא

עין משפט
נר מצוה

[illegible]

רבינו חננאל (המשך)

שאריות עומדות על
הבנה אבל לא בינה
לבינה ואינני דאומה
הדוא חיותה עוברת
כוכבים נפיסת ביטאת
דהיותה איתתה דקא
משפלת מנייה כי אפי
בהרה פ' כיון שזני
אותה הכרותה ואמרו
היא מילתה של יהודים
השביה להם המלכות
יבואו עליה רעות רבות
אם אינה הורגת מהם
כמו חיות על פני הגור
כלומר אני מלדת אותם
אלא מחכות להורגן
לא חיששין להי' שלא
אמרה אלו הדברים
בבטח אלא לדחות
הגנות שגני אותה: בת
ישראל לא תניח כהן
ש עוברת כוכבים
אסיקא בת ישראל לא
תניח גנה של עוברת
כוכבים מפני שמגדלת
לעבודת כוכבים ועוברת
כוכבים מניקה בת ישראל
בזמן שחיותה עומדות
על גבה כדרכיה והיו
מליצים אומנין ושוטחיהם
מקייטין והיא הדניא
היודית מלדת עוברת
כוכבים בשכר אבל
אם בתנס אוקאם רב
ויסף למימר אלודי
עוברת כוכבים (שבת)
משום איבה התירו לה
לשכר: סבר רב ויסף
למימר: אלודי עוברת
כוכבים בשבת (בשכר)
וכן אננין בהא של
עוברת כוכבים וכן ה'